

Priredila i razgovarala:
Irina STAŠEVIĆ

Svijet prolazi kroz duboke promjene. Dominacija Zapada smanjuje se, a otvaraju neki novi putovi, putovi k multipolarnom svijetu, koji podrazumijeva više država s ključnim ulogama. Središte globalnih odluka i planova pomiče se prema Aziji, stavljajući tako znatnu odgovornost na Indiju i Kinu, dvije drevne civilizacije, dva najveća i najbrže rastuća gospodarstva. Brojnost stanovništva i veličina teritorija, snažno vodstvo sposobno donositi vizionarske, hrabre i mudre odluke omogućili su njihovu dominaciju. U tom kontekstu, zblizavanje Indije i Kine postaje još važnije i na njima je golema odgovornost ne samo za regionalnu stabilnost nego i za mir u svijetu. Posljednjih godina i Hrvatska dobiva na značenju pokazujući svoju prisutnost na globalnoj sceni. Tijekom summita G-20 u New Delhiju 2023. godine pokrenut je Ekonomski koridor Indija - Bliski istok - Europa. Tako je Hrvatska sa svojim pomorskim lukama na Jadranskom moru postala atraktivna i Indiji i to je, između ostalog, komunicirano u kontekstu nedavnog povijesnog posjeta Hrvatskoj indijskog premijera Narendra Modija. Indijski premijer osim s hrvatskim premijerom Andrejom Plenkovićem sastao se i s hrvatskim predsjednikom Zoranom Milanovićem i oba su razgovora bila iznimno srdačna, konstruktivna i puna obostanog razumijevanja i poštovanja. Treba se prisjetiti kako je Narendra Modi, kada je 2014. postao premijer, započeo politiku "Susjedstvo na prvom mjestu" kako bi dodatno učvrstio dominaciju Indije u južnoj Aziji, stvarajući tako povoljno okruženje da Indija postane svjetska sila. Uz Modijevo vodstvo postignut je zavidan rast i razvoj indijske države. Promicanje rasta, povećanje broja radnih mjesta i poboljšanje života bio je i ostao glavni naglasak u Modijevu programu i planiranim mjerama za ostvarivanje ciljeva za populaciju od 1,438 milijardu ljudi.

▼ **S obzirom na to da je ovo bio povijesni, prvi posjet premijera Modija Hrvatskoj, bilateralni odnosi dviju zemalja sad su podignuti na još višu razinu... Što vidite kao daljnji napredak u razvoju bilateralnih odnosa, pitala sam Nj. Eksc. Aruna Goela, veleposlanika Republike Indije u Republici Hrvatskoj.**

- Kao što ste rekli, ovo je prvi posjet indijskog premijera od proglašenja neovisnosti Hrvatske 1991. godine. U pravu ste, ovo je povijesni trenutak jer su Hrvati dobili svoju neovisnost nakon prvog kraljevstva, iz 925. godine, s razmakom od 1050 godina. Ako pogledamo vezu Indi-

// **POST FESTUM POSJETA INDIJSKOG PREMIJERA MODIJA HRVATSKOJ** //

Indijci rade po cijeloj Hrvatskoj i dobro su prihvaćeni od poslodavaca i u javnosti

NJ. EKSC. ARUN GOEL, VELEPOS LANIK
REPUBLIKE INDIJE U REPUBLICI HRVATSKOJ

RAZGOVOR U ZAGREBU: NJ. EKSC. ARUN GOEL I IRINA STAŠEVIĆ...

je i ovog dijela svijeta, prema jednoj verziji, ona je stara koliko i keltsko razdoblje. Ako krenemo u nedavnu povijest, u 18. stoljeću hrvatski znanstvenici radili su na sankrtu i sanskrtskim epovima poput Ramayane ili Rigvede. Dakle, interes Hrvata za indijsku kulturu odavno je velik i ta djela u 18. stoljeću postala su jedan od temeljnih tekstova za proučavanje indoeuropskih jezika. Način na koji su Hrvati mogli u uspostavi veza Indije i Europe seže stoljećima unatrag. U tom kontekstu, tamo gdje su ljudi bili povezani jedni s drugima tisućama godina posjet premijera Modija, prvi posjet indijskog premijera Hrvatskoj, povijesni je trenutak za dva naroda. Naravno, imali smo vrlo bliske, srdačne kontakte posljednjih desetljeća, ali smatram da će ovaj posjet indijskog premijera Hrvatskoj postaviti bilateralne odnose u drukčijem svjetlu. To će otvoriti mnoge nove mogućnosti, gdje ćemo vidjeti golem porast u različitim područjima, bilo da se radi o trgovini, znanosti i tehnologiji, poljoprivredi, mobilnosti radne snage bilo o kulturi. Ovaj će posjet biti prekretnica u odnosu prema prethodnom razdoblju - ono do i nakon 2025. godine. To bi se također moralo odraziti na trenutni globalni poredak, koji prolazi kroz duboke promjene. Imali smo partnerstva, i Hrvatska i Indija, ali mnogi od prethodnih partnera vjerojatno neće biti toliko pouzdati u budućnosti, pa moramo pronaći nove partnere. Ali kako pronaći novog partnera? Uvijek postoji izvjesna sumnja u razloge partnerstva. Ali kada pogledamo Hrvatsku i Indiju, kao što sam rekao, posljednjih stotina godina imamo međusobno povjerenje i međusobno poštovanje. Ovdje nije riječ o novom partnerstvu, nego o jačanju partnerstva među starim prijateljima. Tu mislim na indijsko-hrvatske odnose. Ovaj posjet će postaviti temelje novog početka u bilateralnim odnosima i uloge naših dviju nacija u multilateralnim organizacijama od presudne su važnosti.

▼ **Tijekom posjeta premijer Modi razgovarao je i s hrvatskim premijerom i s hrvatskim predsjednikom. Kako ocjenjujete te razgovore, kao i postignute dogovore?**

- Tijekom ovog posjeta bilo je detaljnih rasprava o gotovo svim temama. Potpisana su četiri memoranduma o razumijevanju, ali rekao bih da ih je još više u pripremi, s obzirom na održane razgovore. Među četiri dokumenta koja su potpisana jedan je program suradnje u području znanosti i tehnologije, koji će se odnositi na sljedeće četiri godine. Međutim, taj se program može produžiti za još četiri godine, tako da je na neki način to stalni program. Specifična područja obuhvaćena tim programom

su umjetna inteligencija, IKT, oceanografija, okoliš, biotehnologija, farmakologija i čista energija. I uz obostrani pristanak može se dodati bilo koje drugo područje. U okviru programa suradnje bit će osnovan zajednički odbor koji će raspravljati o područjima suradnje i kako stvoriti povoljne uvjete za provedbu dogovorenog. Bavit će se i time kako olakšati i podržati provedbu zajedničkih programa. Nadalje, program suradnje ima za cilj razmjenu iskustava koja proizlaze iz bilateralne znanstvene i tehnološke suradnje. Program će olakšati razmjenu mladih istraživača i znanstvenika. Drugi potpisani dokument je Memorandum o razumijevanju u području poljoprivrede i srodnih sektora. Nastojat će se promovirati suradnju zajedničkim aktivnostima, programima, razmjenom znanstvenih materijala, informacija i osoblja. Obuhvaćeno je čak 30 područja u sektoru poljoprivrede i srodnih aktivnosti, izdati će se dvogodišnji planovi rada, olakšat će se razmjena delegacija, stručnjaka, znanstvenika, kao i razmjena materijala i informacija. Strane će dijeliti prava intelektual-

SLUŽBENA VEČERA: NARENDRA MODI I ANDREJ PLENKOVIĆ...

nog vlasništva. Predviđena je aktivnost od pet godina, s mogućnošću produžetka za idućih pet godina. Treći potpisani dokument je Program kulturne razmjene za razdoblje od 2026. do 2030., koji će se baviti kulturnim razmjenama, što se posebno odnosi na kulturnu baštinu, knjižnice, muzeje, književnost, istraživanje i dokumentaciju, festivale i au-

diovizualne aktivnosti. Četvrti potpisani dokument odnosi se na rad katedre za hindski jezik na Sveučilištu u Zagrebu. Kao što znate, ta katedra postoji od 2009. godine, tako da će se njezin rad produžiti za pet godina, do 2030.

▼ **Kako postići bolje uvjete rada i sigurnost posla za**

IZABELA MAJIĆ Farmaceutska industrija Indije ubrzano se razvija

● **Izabela Majić**, magistra znanosti, fakultet je završila u Švedskoj, u Stockholmu, s kontinuiranim daljnjim farmaceutskim usavršavanjem. Prije pokretanja vlastite tvrtke radila je na više izvršnih pozicija u globalnim farmaceutskim kompanijama, npr. u Indiji i UK.

▼ **Uspješno radite na farmaceutskom tržištu već 20 i više godina, od čega posljednjih šest godina i u svlasničkoj kompaniji IBS-Experts International u Indiji. Kako se nosite s neizvjesnostima u farmaceutskoj industriji i kakva je budućnost indijske farmaceutike?**

- Jedna od naših tvrtki sa sjedištem u Europi i partnerima u Indiji IBS-Experts International d.o.o., koja je u mom i partnerovoj svlasništvu, pomaže indijskim proizvođačima lijekova doći na regulirana tržišta Europe, SAD-a, Kanade, Australije, Novog Zelanda, Bliskog istoka, kao i europskim proizvođačima u izvozu deficitarnih farmaceutskih proizvoda na indijsko tržište. Smatram privilegijem razvijati takvu vrstu poslovanja, usmjerenu na globalno poboljšanje zdravlja pacijenata. Indijska farmaceutska industrija spremno odgovara na globalne izazove zahvaljujući sustavnoj i planiranoj podršci indijske vlade, na čelu s premijerom Modijem, koja je na vrijeme svrstala lijekove i farmaceutske djelatne tvari u esencijalna dobra zajedno s hranom i energetikom. Indijska vlada i farmaceutska industrija uspješno surađuju u ostvarivanju cilja osiguranja samoodrživosti i kontinuiteta proizvodnje vraćanjem proizvodnje primarnih sirovina i farmaceutskih djelatnih tvari u Indiju. Indijska farmaceutska industrija, koja je dosad uglavnom bila prepoznata po proizvodnji generičkih lijekova, ulaže znatne resurse uz vladine poticaje u razvoj inovativnih proizvoda. Znatna se sredstva ulažu u digitalizaciju i globalnu integraciju, od čega veliku korist imaju i pacijenti u Europi. Benefit ovog posla je privilegij upoznavanja drugih kultura, poput iznimno bogate indijske kulture. U Indiji imamo puno dobrih prijatelja, s kojima dijelimo značajne trenutke jednako kao i sa svojim obiteljima (rođenja, diplome, vjenčanja...), što znači da putovanja više ne smatram klasičnim službenim putovanjem, nego su ona, uz posao, i susret s dragim ljudima. (I.Sta.)

Program suradnje ima za cilj razmjenu iskustava koja proizlaze iz bilateralne znanstvene i tehnološke suradnje. Program će olakšati razmjenu mladih istraživača i znanstvenika...

indijske radnike u Hrvatskoj?

- Kao što je poznato, do prije otprilike tri godine nismo imali ni jednog indijskog radnika u Hrvatskoj. Nakon posljednje tri godine imamo gotovo 20.000 radnika. Rade po cijeloj Hrvatskoj, u područjima dostave hrane, poljoprivrede, brodarstva, građevinarstva, turizma i raznih drugih usluga. Do sada su njihova iskustva uglavnom bila dobra. Osim dva manja incidenta, koja, međutim, ne čine normu postupanja s našim radnicima. Ti incidenti su vjerojatno bili iznimke jer Hrvati nemaju negativan odnos prema indijskim radnicima. A kada su se incidenti dogodili, hrvatski premijer ih je odmah osudio. Poznato je da zbog demografske situacije Hrvatska treba radnu snagu kako bi održala svoju stopu rasta na gospodarskom planu. A hrvatska radna snaga, kao što znate, već desetljećima odlazi iz Hrvatske. U interesu je gospodarskog rasta Hrvatske da se radnici koji dolaze izvana, u ovom slučaju iz Indije, dobro tretiraju. Kada sretnem indijske radnike, u razgovoru čujem da su oni prilično zadovoljni svojim iskustvom boravka i kvalitetom života u Hrvatskoj. Razina sigurnosti u Hrvatskoj je vrlo visoka. Nema kriminala koji se odnosi na strance, što ovdje omogućuje apsolutno ugodan rad. Kako bi rad bio što sigurniji, hrvatska Vlada donosi zakone koji se odnose na strane radnike. U tom smislu radujemo se skorom potpisivanju Memoranduma o razumijevanju o mobilnosti radne snage. To će olakšati privremenu migraciju radnika iz Indije u Hrvatsku. Kao što znate, postoje agencije i posrednici za zapošljavanje u Indiji i Hrvatskoj, koji osiguravaju dolazak kvalificiranih radnika u području prehrambene industrije, poljoprivrede, građevinarstva ili brodogradnje. Mogao bih zaključiti da su u ovom poslu poslodavci poštenji, ali posrednici krše propise. Zbog toga radnik može imati probleme. Dakle, nakon što se Memorandum o razumijevanju potpiše, u bliskoj budućnosti, imat ćemo regulatorni sustav koji će odvratiti nepoštene posrednike od poigravanja sustavom ili izigravanja siromašnih radnika. Odnos poslodavca i zaposlenika tada će postati neposredniji. Budući da je ovo trend koji će se nastaviti još neko vrijeme, u interesu je objiju strana, a posebno hrvatskih poslodavaca, da se indijski radnici osjećaju sigurno jer će to potaknuti dolazak novih radnika. Hrvatski poslodavci su konkretni, poštuju svoje obaveze koje su preuzeli prilikom dovođenja naših radnika. Gledamo li unaprijed, mislim da će opća atmosfera kod većine hrvatskih poslodavaca biti sve pozitivnija. U tom smislu hrvatsko gospodarstvo bi moglo dobiti radnike iz Indije koji bi se osjećali sigurno u hrvatskom društvu. A kako bi se radnici osjećali ugodno, kao kod kuće, indijsko veleposlanstvo poduzima razne aktivnosti preko poslodavaca ili na drugi način kako bi se Indijci osjećali kao kod kuće. Jedna od takvih aktivnosti je provođenje raznih kulturnih programa kojima Hrvati, ne samo poslodavci nego i šira javnost, postaju otvoreniji prema indijskoj kulturi. ■